

існуванню тогочасних нотних і невменних джерел, а також нинішньому продовженню кожної з перелічених гласових традицій, сучасник має можливість не тільки дослідити, але й відчутти і, навіть, відтворити різноманіття інтонацій, які харківці спрямовували до Творця Всесвіту.

Список використаних джерел:

1. Багалий, Д. И., & Миллер, Д. П. (1905). История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655-го по 1905-й год): Т. 1. XVII–XVIII века. Тип. и литография М. Зильберберг и С-вья.
2. Багалий, Д. И., & Миллер, Д. П. (1912). История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655-го по 1905-й год): Т. 2. XIX-й и начало XX-го века. Тип. и литография М. Зильберберг и С-вья.
3. Лашенков, Н. А. (1893). Материалы к столетию Харьковской кафедры. Христофор — первый епископ Слободско-Украинский и Харьковский. Харьковский сборник, (7), 121–262.
4. Лашенков, Н. А. (1894). Материалы к столетию Харьковской кафедры. Христофор — первый епископ Слободско-Украинский и Харьковский. Харьковский сборник, (8), 99–170.
5. Лебедев, А. С. (1886). Харьковский коллегиум как просветительный центр Слободской Украины до учреждения в Харькове университета.
6. Нотный обиходъ Кієво-Печерскія Успенскія Лавры (Часть 1. Всенощное бденіе). (1910). Типографія Кієво-Печерскія Успенскія Лавры.
7. Феоктист (Мочульский). (1811). Детское словеснословие и песнопение: грамматика, логика, риторика и поэзия с нотным пением, в кратких правилах и примерах. (2-ге вид.). Университетская типография.

Юлія Іванова

ЖІНОЧИЙ ХОР У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА СУЧАСНІ ВИМІРИ

Різнорманітний, яскравий репертуар хорового колективу є запорукою його конкурентоспроможності в умовах сучасного хорового виконавства. Якщо для

мішаного хору композитори пишуть досить багато, то творчість для жіночого хору представлена у значно меншому обсязі. Найпоширенішим напрямом хорової творчості композиторів є духовна музика. Становлення духовної гілки творчості починається ще за часів існування жіночих монастирів, де створювали наспіви саме для жіночого співу (наприклад, найвідомішим є наспіви Вознесенського монастиря у Києві), наспіви складали талановиті черниці. Така практика написання творів для жіночого хору протрималася майже до XIX ст.

Пізніше почали з'являтися розгорнуті авторські духовні твори для жіночого складу. Відомо про Літургії — Д. Бортнянський Літургія для триголосного жіночого хору та Літургія св. Іоанна Золотоуста П. Демущького. Також були написані й окремі духовні твори Д. Бортнянським. Серед західноукраїнських композиторів слід виокремити Б. Кудрика, духовна творчість якого налічує близько 10 композицій для жіночого хору.

Своє друге народження отримує духовна музика у кінці XX ст.. Одним з таких зразків оновленої духовної музики стала Перша Літургія для жіночого хору а capella на канонічні тексти Л. Дичко (1990 р.). Також у творчості мисткині є декілька псалмів.

Масштабним та самобутнім у царині духовної музики є хоровий цикл В. Рунчака «На смерть Ісуса» (Cantus Canonicus) 1991р., духовна кантата О. Козаренка “Богородичні пісні” або «Чотири молебні пісні до Діви Марії» (1995 р.) Духовний диптих Михайла Шуха (2003) складається з двох контрастних мініатюр - лаконічна, споглядальна "Виконання всіх благих" та емоційно насичена, драматична "Молитва до Святої Трійці". Окремі духовні твори, псалми та молитви для жіночого хору представлені у творчості Є. Станковича, М. Скорика, Ю. Іщенко, Г. Гаврилець, В. Степурка, Б. Фільц, В. Польової, І. Алексійчук.

Сучасні українські композитори продовжують звертатись і до канонічних латинських текстів. Зокрема відомі кантати І. Щербакова “Stabat Mater”, В. Птушкіна “Salve Regina”.

Активізація розвитку світського хорового виконавства, що спостерігається у другій половині XIX століття, суттєво вплинула на творчі орієнтири композиторів того часу. Звертаючись до фольклорного напрямку, композитори часто використовують жіночий хор як інструмент для відтворення традиційних жанрів, таких як колискові, ліричні пісні та обрядові мотиви, що у фольклорі традиційно виконувались жінками. (може про опери сказати тут?) Одним з перших композиторів-авторів творів для жіночого хору був М. Лисенко. Хор "Матушка Царица, сонце наше красно", створений на честь 50-річного ювілею Київського Інституту шляхетних дівчат (1886 р.) став першим досвідом роботи митця над жіночою партитурою. Пізніше були написані Молитва («Боже великий, єдиний»), слова О. Кониського, «Тихесенький вечір» на слова В. Самійленка для жіночого хору у супроводі фортепіано.

На західноукраїнських землях приблизно у ті ж часи для жіночого хору писали О. Нижанківський — відома кантата «Ясна зоря засвітила» (сл. С. Сембратовича) у супроводі фортепіано.

Ліричний хор «Червона калина» (1911 р.) є єдиним твором для жіночих голосів у спадщині К. Стеценко.

Після подій 1917 року творчість композиторів для жіночого хору представлена патріотичними піснями та урочистими кантатами, наприклад, їх досить багато у спадщині А. Штогаренка.

Лише у другій половині XX століття, появою «нової фольклорної хвилі» інтерес митців до створення композицій для жіночого хору відроджується. Наприклад, фольклорна кантата О. Яковчука «Ой в борі, борі» для солістів та жіночого хору а cappella (1993), фольк-концерт для жіночого хору Г. Гаврилець «Кроковеє колесо» (2004), хоровий концерт Ю. Алжнєва «Світання Оранти», містерія-дієво І. Алексійчук «Потойбічні ігри» для жіночого хору, електронного запису, варгана та ударних (слова О. Степаненко). Хоровий концерт М. Шука «Чаклувальні пісні» (2010) для жіночого хору на слова О. Криворучко не належить безпосередньо до фольклорного напрямку, а повною

мірою відображає властиву хоровій творчості митця полістилістичність. Проте у творі простежується міцна опора на фольклорну пісенну традицію, зокрема широке використання елементів звуконаслідування, характерних інтонацій.

Також композитори продовжують у своїй творчості традиції класичної музики. Концерт Ю. Алжнева Концерт №3 “Пробудження” — (Концерт-пастораль)

Три хорові фантазії для жіночого хору «Листи із мушлі» (2005) І.Алексійчук написані на текст поетеси Олени Степаненко втілюють духовну тематику та мають молитовний характер, незважаючи на приналежність до світської музики. “Супраментальний сон” містерія-диптих В. Степурка — оригінальний театралізований твір, що складається з двох “Паван” (у засніжених тонах та у місячних тонах).

У творчості харківських композиторів небагато композицій для жіночого хору. У хоровому циклі Т. Кравцова “Хорові прелюди” є чудові три жіночі хори (“Одцвіли фіалки”, “Тіні” та “Сніжинки”), де яскраво виявляється майстерність композитора у звукописі. В. Дробязгіна створила два твори для жіночого хору а *cappella*, об’єднані весняною тематикою — “Весна” та “Травневий сад”. У творчому доробку Г. Фролова - композитора, завідувача музичною частиною Харківського академічного театру є яскравий твір для жіночого хору та фортепіано “Весняні заклички”, у якому поєднані фольклорні інтонації з ритмами джазу.

Найбільш цінним джерелом натхнення для композиторів є виконавська діяльність високопрофесійних жіночих хорових колективів. Завдяки чому з’являються твори-присвяти. Відомий псалом 67 Л. Дичко присвячений керівниці хору “Павана” Л. Байді. Цьому ж хору присвячено містерія-диптих В. Степурка. Один із найбільш знаних псалмів Г. Гаврилець “Блаженний, хто дбає про вбогого” написано для жіночого складу хору “Київ”. Цикл «П’ять прелюдій у стилі “шань-шуй”» на тексти японських поетів епохи середньовіччя для жіночого хору а *cappella*, тамтама і паличок (1989) Л. Дичко

присвятила відомій диригентці, засновниці Миколаївського жіночого хору Світлані Фоміних. “Весняні заклички” Г. Фролова присвячені жіночому хору “Розмай” (Харківська педагогічна академія). Велика кількість творів присвячена жіночому хору Київської муніципальної академії музики ім. Глієра та його керівниці Галині Горбатенко. Із цих творів-присвят Г. Горбатенко було укладено нотну збірку.

Композитори, що пишуть музику для жіночого хору стикаються з деякою обмеженістю тембру жіночого хору, тому намагаються урізноманітнити музичні засоби виразності, використовуючи особливі види артикуляції, способи звуковидобування, ритми, фактуру, тощо. Але особливе значення у виконанні творів для жіночого хору набуває професіоналізм хормейстера, що створює яскравий образ хорового твору.

Володимир Корчак

НАРОДНА ХУДОЖНЯ ХОРОВА КАПЕЛА ЧОРТКІВСЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА БАРВІНСЬКОГО ЯК ОСЕРЕДОК ПІДГОТОВКИ ХОРОВОГО ДИРИГЕНТА

Постановка проблеми. Хорове мистецтво як важлива сфера музичної культури являє собою дуже об’ємний і ще не до кінця вивчений пласт колективної творчості. Потенціал цього виду мистецтва успішно реалізується в рамках навчального процесу. Системність і педагогічні підходи до організації співу в хорі є запорукою успішного оволодіння здобувачами освіти необхідними навичками співу. Становлення особистості хорового диригента — складний і багатогранний процес, який у своїх наукових розвідках описували М. Колеса, К. Пігров, В. Доронюк, Г. Голик та багато інших.

Спів в хорі для майбутнього диригента є запорукою розуміння практичних засад диригентської діяльності, які йому доведеться втілювати в життя в процесі роботи з колективами різних типів — від дитячого до мішаного академічного хору. Тому практична хорова підготовка є край